

Slovenski dom

Štev. 289

V Ljubljani, četrtek 21. decembra 1939

Leto IV

Daljnosežen sklep francosko-angleškega vojnega sveta Takojšnja pomoč Anglije in Francije za Finsko

S tem hočeta Anglija in Francija prepričati, da bi Rusija lahko kaj pomagala Nemcem

London, 21. dec. o. V vodilnih političnih krogih priznavajo, da so na zadnjem sestanku zavezniškega vrhovnega sveta v Parizu sklepani o takojšnji pomoči Anglije in Francije za Finsko.

Tega sklepa Angležem in Francozom ne narekuje kako sočustvovanje s finskiim narodom, marveč resni, stvarni razlogi. Vojna med Finsko in med Sovjetsko Rusijo preprečuje, da bi Sovjeti poskušali s kakim napadom drugod, zlasti na Balkanu, hkratu pa ta vojna tudi preprečuje, da bi Sovjetska Rusija mogla Nemčiji pošiljati kako izdatnejšo gospodarsko pomoč. Čim dalje bo trajal finski odpor, tem bolj bo Rusija morala za boj proti Finski uporabljati vse svoje gospodarske sile.

Zaradi tega bosta Anglija in Francija takoj poslali Finski pomoč, zlasti v letalih in protiletalskem topništvu, strojinah in strelivu.

Anglija in Francija sta posredovali pri Švedski, naj bi Fincem takoj odstopila del svojih mornarstev in lovcev, katere Finci potrebujejo takoj. Švedska bi potem dobila v nadomestilo letala, ki jih bosta Finski poslali zahodni velesili. Za Finsko je važna nagla pomoč, ki more zdaj priti samo od Švedske.

Angleški in francoski krogi računajo tudi, da bo finska dobila izdatno podporo od nevtralnih držav, članic Zveze narodov, od Amerike, ki je že poslala 44 najmodernejših bombnikov, in od tistih držav, ki jim ni do tega, da bi se boljšeizvem širil v Evropo.

Ta angleški in francoski sklep je izredno pomemben, ker prita o tem, da računata Anglija in Francija prej ali slej tudi na spopad s Sovjeti, zaradi česar sta že dali vse vrste pomoči Turčiji ter zbrali v Siriji močno in dobro oboroženo armado, ki bo ob spopadu sodelovala s turško vojsko.

Hkratu pa hočeta Anglija in Francija spraviti v škrpce Nemčijo. Če hoče Nemčija preprečiti obkoljevanje po Rusih, mora pomagati Fincem. Če bo pomagala Fincem, ne bo mogla izvesti večjega napada na zahodu, za katerega potrebuje vse razpoložljive človeške in orožne sile.

Uradni obisk italijanskega vladarja pri papežu

Rim, 21. dec. o. Danes ob 9.55 je italijanska kraljeva dvojica bila sprejeta v slovesni avdienci pri papežu Piju XII. Kralja in kraljico je pri avdienci spremljal zunanji minister grof Ciano. — Vladarska dvojica se je s spremstvom odpeljala v slovesnem sprejemu od gradu Kvirinala po rimskih ulicah v Vatikan, kjer je bil sprejem po določitih, ki veljajo na papeškem dvoru za take prilike.

Vsi italijanski listi poudarjajo ta vladarjev obisk pri papežu. Uvodnik mu posveča tudi vatikansko glasilo »Osservatore romano«, ki pravi, da je ta obisk pomembna manifestacija miru, sklenjena pred 10 leti med italijansko vladjo in sveto Stolico. Danes je bil pri papežu sprejet državni poglavar edine evropske velesile, ki ni v vojni, tiste velesile, ki jo vojskujejo se države, nevtraleci vse svet priznavajo, da je storila vse za ohranitev miru v Evropi. Pomirjenje med Cerkvijo in italijansko vladjo je rodilo blagoslovljene sadove za Cerkev in za Italijo.

Samomor poveljnika nemške križarke „Admiral graf Spee“

Buenos Aires, 21. dec. o. Nemško poslanstvo je izdalo uradno sporočilo, da se je poveljnik uničene nemške križarke »Admiral von Spee« včeraj v svojem hotelu ustrelil ter s tem prostovoljno žrtvoval svoje življenje na oltar domovine.

Kapitana Langendorfa bodo pokopali v Buenos Airesu danes z vsemi vojaškimi častmi.

Ko so v hotelu, kjer je kapitan stanoval, slišali strele, so takoj poklicali policijo, ki je ugotovila, da se je Langendorf ustrelil s samokresom v senca.

Kapitan je pustil pismo za nemškega poslanika. V pismu pravi, da je mislil umreti na krovu svoje ladje, ko je dobil od Hitlerja povelje, naj križarko epusti v zrak in ko je spravil na varno vso posadko. Od tega sklepa pa sta ga odvrnila razum in odgovornost za usodo posadke. Treba je bilo, da poskusi za ureditev položaja za več kakor 1000 ljudi. Zdal lahko obvesti svoje predstojnike, da je to naloge izpolnil.

Pred samomorom je kapitan še enkrat sklical mornarje ter jim dal zadnja navodila.

London, 21. decembra. o. Samomor kapitana Langendorfa razlagajo angleški pomorski krogi kot dejanje pomorščaka, ki drži na čast.

Važno za rezervne častnike!

Rezervne častnike opozarjamo, da bo danes zvečer ob 20 zaupni zbor v dvorani Delaveke zbornice na Miklošičevi cesti, na katerem bo brigadni general za generalštabne posle g. Čedomir Škekič sporočil važna obvestila kot posebni odposlanec vojnega ministra. Udeležba obvezna za vse rezervne častnike v Ljubljani, vabljeni so pa tudi rezervni častniki izven Ljubljane. Vetop proti častniški legitimaciji, pričetek točno ob 20.

London, 21. dec. m. Agencija Reuter poroča: Finski krogi v Londonu izjavljajo, da Finska že dobiva od Velike Britanije vojni material, toda žal ne v toliki množini, kakor bi bilo potrebno. Finska ne potrebuje denarja. Finci lahko plačajo v gotovini. Njihove potrebe so zelo nujne. Britanski bombniki vrste »Blenheim«, ki jih je Finska

nabavila pred izbruhom sovražnosti s Sovjetsko Rusijo, so se dobro obnesli v boju proti dobrim sovjetskimi letalom. Toda finsko zrakoplovstvo je številno mnogo šibkejšo ko pa sovjetsko.

Iz Anglije sta odplula dva parnika, ki vozita za Finsko večje število bombnikov.

Zanimiva sodba švicarskega lista:

Rusija ne more hkratu tvegati vojne s Finsko in Romunijo

Nova poročila o aretacijah v sovjetski vojski

Pariz, 21. dec. o. »Neue Zürcher Zeitung« piše, da je dana vsa možnost, da se ohrani mir na Balkanu. Romunija in Turčija sta trdno povezani proti sovjetskemu vdoru, a Nemčija sama ga tudi ne želi. Nemčija se zaveda, da od Rusije zaradi slabih prometnih razmer nima gospodarskih koristi in ji ne ostane drugo, kot da ohrani z južnimi državami dobre odnose in da poveča svoj gospodarski vpliv. Zato tudi Nemčija skuša vplivati na Sovjetsko Rusijo, da bi pustila Balkan v miru.

Rusija sama se zaveda ene resnice: če bi se zapletla v vojno s Turčijo ali Romunijo, bi obe dobili takojšnjo pomoč od Anglije in Francije. Francoska in angleška vojska je pod poveljstvom generala Weyganda že zbrana v Siriji. To Rusiji nikakor ne bi šlo v račun. Zaradi tega je sovjetski ugled na Balkanu padel in pa zaradi izključenja Rusije iz Zveze narodov. Tudi vojaški ugled je padel zaradi neuspehov proti mali Finski.

Švicarski list presoja vrednost sovjetskega vojaštva in sovjetskih rezervistov ter vso celokupno vojno moč, katero je zategnila s svojim junaškim odporom mala Finska. Dokler bo imela Moskva opraviti na severu s Finsko, se ne bo mogla udeleževati na nobenem kraju, ker bi to bilo zanjo prevarno.

So pa še drugi razlogi, ki kažejo, da bo Sovjete minila želja po novih osvajanjih. Iz Rusije poročajo, da potekajo aretacije v masah

in je bilo prijetih več generalov in veliko število častnikov, ki se niso izkazali na Finskem. Prav tako so aretirali veliko pobeglih finskih komunistov, katere obtožujejo, da so napačno poročali, ko so pravili, da se bo finski narod takoj vdal in bodo sovjetske čete prekoračile finsko mejo kot rešiteljice. Poročajo, da je bil aretiran tudi minister finske rdeče vlade Leher, katerega so Sovjeti sami postavili v vlado.

Moskva, 21. dec. o. Poročila sovjetskega radia potrjujejo vesti o odporu, ki se proti Stalinovi politiki kaže po vsej Sovjetski Rusiji. Po raznih industrijskih središčih je prišlo do sabotaže. Zlasti je to opažati v tovarnah, ki delajo za državno obrambo. Zaradi tega bo potrebno novo čiščenje in iztrebitev vseh protirevolucionarnih elementov, ki onemogočajo znago sovjetske vojske nad Finci.

Poročajo tudi, da bo najbrž v kratkem aretiran Stalinov zunanje-politični svetovalec Zdanov, ki je sovjetskega poglavarja pripravil do tega, da je izdal načela komunizma in začel nadaljevati imperialistično in vsvojevalno politiko nekdanjih ruskih carjev.

London, 21. dec. m. Iz sovjetskih virov prihajajo vesti, da se bodo v najkrajšem času nadaljevala ustavljena pogajanja med Turčijo in Sovjetsko Rusijo. Po teh poročilih Sovjetska Rusija ne izraža samo svoje pripravljenosti, temveč tudi željo, da bi čimprej uredila odnose med njo in Turčijo.

539 mornarjev s potopljenega „Columbusa“ dospelo v New York

New York, 21. dec. o. Včeraj, v sredo, je priplulo v New York z ameriško križarko »Tuscaloosa« 539 mornarjev in potnikov s parnika »Columbus«, ki ga je potopilo lastno moštvo. Med njimi je tudi devet žensk. Vse so začasno poslali na izseljeniški otok Ellis-Island. Ameriška oblastva so odredila, da moštvo ladje velja kot posadka potopljene trgovske ladje in da ima zato pravico ostati na otoku 60 dni, a morda tudi več, če bi bila njihova vrnitev v domovino nemogoča. Poveljnik križarke »Tuscaloosa« je že v torek sporočil po radiu podrobnosti o koncu »Columbie«. Križarka »Tuscaloosa«, ki je opravljala patrolno službo za varstvo nevtralnosti, je ob 14.50 ameriškega časa opazila neki britanski rušilec 420 milj od rtiča Delaware. V tem času je »Tuscaloosa« bila v brezlični zvezi s

»Columbusom«. Kapitan »Columbusa« je sporočil poveljniku »Tuscaloose«, da misli svojo ladjo potopiti. Moštvo je bilo že odprlo ventile, da je skozi njega vdiral voda, prižgalo vžigalne vrvice in pripravilo rešilne čolne, oskrbljene z najpotrebnejšim živežem. Čolne so v redu spustili v morje, takrat pa je že plamen zajel vso ladjo in gosti oblaki dima so se jeli valiti pod nebo. »Tuscaloosa« je sprejela vse rešence brez neizgode. Rešilne čolne so pustili na morju. Pozneje so ugotovili, da pogrešajo dva kurjača. Poveljnik »Tuscaloose« je takoj odredil, da rešence razdele tople jedi in cigarete in da jim pripravijo tople sobe. Poveljnik »Tuscaloose« je še dodal, da je bilo na njegovi ladji bolj malo udobnosti za toliko ljudi, da so pa te nevedčnosti prestali s prijateljskim sodelovanjem.

Za Stalinovo 60 letnico:

Finci se že tri tedne nepremagljivo upirajo sovjetskemu napadu

Hud mraz in snežni metež je spet prišel na pomoč Fincem

Helsinki, 21. dec. o. Danes so potekali trije tedni, kar je rdeča vojska brez razloga in brez napovedi napadla Finsko na kopnem, na morju in iz zraka. Sovjetsko poveljstvo je bilo prepričano, da bo finski odpor strl v nekaj dneh in da bo finsko ljudstvo sprejelo z navdušenjem »rdečo osvobodilno vojsko«, kakor so to Stalinu dopovedovali finski komunisti v Moskvi. Sovjetsko poveljstvo je računalo, da bo s Finsko tako, kakor je bilo s Poljsko, ki je bila uničena prej kakor v treh tednih. Te račune je temeljito prekrizal finski odpor ter finsko junastvo. Rdeča vojska navzlic silnim izgubam ljudi ter vojni strojevi ni v treh tednih zasledila niti tretjina istega, kar je nemška vojska zasledila na Poljskem prvi dan. Vse bajke, ki jih je komunistična propaganda trošila po svetu o moči »kmečke in delavske armade« so se izkazale za prazne. Sovjetsko vojni vodstvo je napelo vse sile, da bi vsaj danes, ko praznuje »oče malih narodov« Stalin 60letnico rojstva, pokazala kak pomembnejši uspeh, a so bila vsa prizadevanja zastoj. Sovj. čete so imele nekaj neznatnih uspehov na skrajnem severu, kjer je bilo finsko ozemlje slabo zavarovano, na vzhodu in na jugu pa niso prišle nikamor. Štiri milijonski finski narod je tri tedne uspešno odbijal pritisku 180 milijonske države.

Finsko uradno poročilo pravi o včerajšnjih bojih:

Sovjetske čete so na vsem karelijskem bojišču silovito napadale. Po dolgi topniški pripravi je sovjetska pehota napadla finske postojanke. Napad so podpirale stotine tankov raznih vrst. Glavni naskok je bil med jezeroma Kaulajarvi in Muolajarvi. Vsi napadi so bili odbiti. Zvečer so finske čete bile povsod na svojih starih postojankah. Sovjetske izgube so bile zelo velike. Uničenih je bilo veliko

tankov, 20 teh bojnih strojev pa so finske čete zajele.

Na vhodni fronti so finske čete napredovale proti Sallai in zajele so tri tanke, en top, več strojnico, 30 tovornih avtomobilov in veliko streliva.

Na morju so bile sovjetske pomorske in zračne sile zelo delavne.

Predvčerajšnjim so Finci sestrelili 20 sovjetskih letal, ki so skušala bombardirati razna finska mesta.

Okoli Petsama je prenehal vsak boj med sovjetskimi in finskimi četami zaradi ostre zime in velikih snežnih viharjev. Temperatura je padla na 30 stopinj pod ničlo. Nemogoče je voditi operacije. Napredovanje sovjetskih čet je zaustavljeno v Gestehofu ob norveški meji. Po poročilih poveljnikov finskih čet so sovjetske izgube na tem oddelku zelo velike. Veliko število rdečih vojakov je obležalo pod snežnimi plastmi.

Vremensko poročilo

Bled: —4, zračni pritisk se večja, jasno mirno, 27 cm snega, osrenjen.

Rateče-Planica: —6, jasno, mirno, 40 cm snega, osrenjen, skakalnica uporabna.

Tamar: —5, jasno, mirno, 50 cm snega, pršič.

Radviljica: —5, zračni tlak se večja, delno oblačno, 20 cm snega, osrenjen.

Pokljuka: —5, jasno, 80 cm snega, osrenjen.

Jezerko: —6, jasno, 25 cm snega, sren.

Bloke: —5, zračni tlak se večja, delno oblačno, 17 cm snega, osrenjen.

Kranjska gora: —2, zračni tlak se večja, jasno, mirno 25 cm snega, osrenjen.

Komna: —7, jasno, 120 cm snega, osrenjen.

Velika Planina: —5, jasno, 55 cm snega, osrenjen, po robovih spihan

Vesti 21. decembra

Zaradi vojne med Finsko in Sovjeti je čisto izključeno, da bi mogla Rusija povečati svoje dobave Nemčiji. Zato so se tudi ustavila pogajanja med Nemčijo in Rusijo, pravijo v nevtralnih gospodarskih krogih.

Finsko vrhovno poveljstvo je povišalo v generala polkovnika Taivela, ki je s svojim oddelkom 11 dni nepretrgoma branil svojo postojanko pri Tolvajaarviu ter prizadel sovražniku zelo hude izgube.

Včeraj je prišlo do krvavih spopadov v Haifi med Arabci in angleško vojsko. Sedem Arabcev je bilo mrtvih in sedem aretiranih.

Egipt je za 10% povišal železniške tarife zaradi podražena premoaga in zaradi višjih stroškov za obrambo dežele.

Nemške oblasti so razpisale nagrade za vsako osebo, ki bo ovadila poslušalce tujih rad.-postaj. Izvedli so že več aretacij in so bili nekateri obsojeni na 2—4 leta zapor.

Predsednik prve ruske revolucionarne vlade Kerenski, ki je s svojo nesposobnostjo omogočil priti Leninu na oulast, je dal ameriškim listom izjavo, da bo v Sovjetski Rusiji boljše vizma konec, če se Sovjeti zapleto v vojno.

Vrhovni poveljnik francoske mornarice, admiral Darlan, je včeraj dopotoval v Anglijo in bo imel z angleškim mornariškim ministrom Churchillom važne posvete.

Komisija za zunanje politične zadeve v francoski poslanski zbornici je soglasno sklenila izključiti vse komunistične poslance kot plačance sovražnikov Francije.

Nemška vlada je izdala uradno poročilo, v katerem pravi, da so Judje deležni enake preskrbe s hrano, kakor Nemci, edino nakaznje za obleko niso dobili, ker imajo obleke še od prej dovolj. To poročilo je bilo izdano na trditve tujega tiska, da Judje ne dobe niti živeža niti drugih potrebščin.

Italija bo igrala odločilno vlogo pri bodočem razvoju evropske vojne, sodijo brazilski listi.

Zaradi napada na Finsko je Rusija čisto osamljena, zakaj s tem korakom so Sovjeti odprli oči vsem narodom na svetu, pravi špansko časopisje, ki zahteva takoj dejansko pomoč za Fince.

Brazilska vlada je predlagala vsem ameriškim državam, naj bi sklenile, da ne bo nobena, še tako poškodovana vojna ladja vojskujočih se držav smela iskati pomoči v ameriških pristaniščih, če bo prekršila določila o nevtralnem pomorskem pasu okoli Amerike.

Italijanski tisk poudarja pozornost, na katero je naletel govor zunanega ministra grofa Ciana v jugoslovanskem časopisu.

Nemški uradni krogi priznavajo, da je bila zadnje dni hudo poškodovana križarka »Blücher«, ki spada med križarke vrste Köln.

Nemški listi prinašajo vesti, da je angleška nosilka letal »Ark Royal« priplula v Rio de Janeiro. Prej so večkrat poročali, da je bila ta velika ladja potopljena, nemški letalci, ki so jo potopili, pa so bili odlikovani.

Sovjetske radijske postaje so davi slavile Stalinove zasluge za rdečo vojsko. Govorniki so trdili, da vojska po moči, po oboroženosti, po moštvu in po vodstvu prekaša vse armade eveta — kakor dokazuje vojna na Finskem. — Razen tega so posebno slavili sovjetsko topništvo, ki je strelja »po stalinsko« — kar se je tudi pokazalo na Finskem.

Nemčija ni izvedla napada na zahodu samo zaradi tega, ker je prepričana, da ne bo uspeša, je govoril včeraj angleški obrambni minister Chatfield.

Voditelj nemške policije Himmler je bil včeraj sprejet pri Mussoliniju in imel z njim dolgo posvetovanje. Na kaj se je to posvetovanje nanašalo, ni znano.

Poveljnik nemškega letalskega oddelka, ki je sodeloval pri zadnjem boju nad Helgolandom, je častnikarjem poročal o boju in priznal, da so Angleži nevarni in hrabri nasprotniki. Dejal je tudi, da je večina nemških letal bila v boju vezaj zadeta. Navzlic temu pa so Nemci sestrelili 36 angleških letal. Angleži pa trdijo, da 36 letal ni bilo niti vseh angleških, ki so sodelovali pri tem napadu.

Vladna seja za nov volilni zakon

Belgrad, 21. decembra. m. Za danes popoldne je napovedana seja ministrskega sveta. Na njej bodo predvsem razpravljali o političnih in gospodarskih vprašanjih. Odbor, ki preučuje in izdeluje končno besedilo novega volilnega zakona, včeraj ni imel seje. Zato so politični krogi prepričani, da se bo s tem vprašanjem na današnji seji bavila tudi vlada.

Začetek posvetovanj med Romunijo in Madžarsko

Bukarešta, 21. dec. m. Predsednik vlade Tatarescu je sprejel v daljšo avdienco madžarskega veleposlanika v Bukarešti Bardossya. Politični krogi pripisujejo temu razgovoru, ki se je skoraj gotovo nanašal na ureditev odnosov med Madžarsko in Romunijo, velik pomen.

V Budimpešti je razgovor poslanika Bardossya in romunskega predsednika vlade Tatarescu vzbudil v vseh krogih najlepši vtis. Vsi madžarski krogi so tudi prepričani, da bo Italija sprito tega, kar je povedal zunanji minister Ciano v svojem zadnjem govoru, sodelovala pri ublažitvi napetosti med balkanskimi državami.

Angleške olajšave za nadzorstvo nad italijanskimi ladjami

Berlin, 21. dec. m. Iz Rima poročajo, da so se uspešno končala pogajanja med italijanskimi in angleškimi oblastmi, pogajanja, ki so se nanašala na vprašanje poostritve zapore od strani zavezniških držav. Angleške oblasti so pristale na to, da bodo v bodoče italijanske ladje, ki prevažajo blago nemškega porekla, uživale pri pregledovanju v angleški nadzorovalnih postajah nekatere olajšave tako, da se te ladje na teh postajališčih ne bodo dolgo zadrževale.

Od tu in tam

Blejski kraljevski gradič »Suvorov« so podri, kakor poroča belgrajska »Politika«. Gradič je star že 55 let in je njegova notranjščina starinsko urejena. Gradič je zgradil knez Windischgrätz, po vojni pa je slovenska vlada podarila gradič regentu Aleksandru, ki je prikladal obisk Bled. Računajo, da bodo spomlad začeli graditi nov dvorec, ki bo zgrajen v alpskem slogu, zraven pa bodo zgrajene še nove garaže.

Za invalidnino po možu, ki je padel kot kanadski vojak pred Verdunom, se bori že 17 let vdova Marija Brajovič iz Jagodine. Njen mož je odšel pred vojno l. 1913 v Kanado. Med vojno je stopil v vrste kanadskih prostovoljcev in bil nato pred Verdunom ranjen. Poslali so ga v Alžir in tam je umrl. Vojaško poveljstvo kanadske vojske je vdovi sporočilo, da je bil mož ranjen; ker pa vdova ni razumela angleščine, ni vedela dolga leta nič o usodi svojega moža. Sešla slučaj je nanesel, da je prišel v Jagodino neki Anglež in vdovi razložil, da je bil mož invalidnino in zavarovalnino, kajti vsak kanadski vojak je bil za svoje življenje tudi zavarovan. Vdova se je obrnila na kanadsko vojnno ministrstvo, toda jezikovni nespornosti so stvar še bolj zapletli, kajti vmes se je bil pojavil nek domačin, ki je bil z Brajovičem v vojni pri Verdunu in potem dognal, da je Brajovič kot težki ranjenec umrl v Alžirju. Sedaj se je vdova obrnila preko našega zunanjega ministrstva na kanadsko zunanje ministrstvo in upa, da bo dobila po svojem možu zaostalo invalidnino in zavarovalnino, kar bi danes zneslo že okrog 800.000 dinarjev.

Znanega belgrajskega izvoznika Dimitrija Markoviča je prijela v Pragi nemška policija zaradi suma, da je mož tihotapil valute iz Nemčije v našo državo. Markovič je imel kot izvoznik dobre trgovske zveze v Pragi in na Dunaju in je zato kmalu po priključitvi Avstrije k Nemčiji začel z valutnimi posli, ki so veliko nesli. Stopil je v zvezo z Judi in jim za visok zaslužek prenašal v našo državo denar. Pri enem takih poslov je prišel z Judom v spor, in se je stvar potem obravnavala pred belgrajskim sodiščem. Ko pa se je Markovič podal zadnjikrat v Prago, ga je nemška policija dva dni opazovala, nato pa ga aretirala. Izpustila ga še ni. Prav nejasno je, če se je tudi tokrat pregrešil glede strogih nemških deviznih določil. Če mu bodo Nemci kaj dokazali, bo kazeno ostra, saj določa nemški kazenski zakon za take prekrške smrtno kazen.

Belgrajski policaji so kakor lani pobirali po mestnih ulicah prostovoljne prispevke za belgrajske mešne reveže. Letos je bil uspeh še dosti večji kakor lani. Policaji so namreč nabrali 471.127 dinarjev. Nekateri bogataši so se tokrat bolj izdatno odzvali in so darovali večje vsote. Uspeh nabitralne akcije je odlične, če upoštevamo, da tudi mnogoštevilna človekoljubna društva stalno nabirajo podpore za reveže. Denar, ki so ga policaji nabrali, bo razdeljen za pravoslavni božič sirotam.

Zasebni nameščenci se povsod bore za povišanje plač. Tako poročajo iz Varaždina, da so tam nameščenci zagrozili s splošno stavko, če njihova zahteva ne bo sprejeta. Tudi nameščenci znane industrijske veletržnice Našičke d. d. so postavili podobno zahtevo. Ti uslužbenci pa zahtevajo poleg povišanja za naprej in trinajste plače tudi posebno odškodnino za tri mesece nazaj, češ da so življenjske potrebščine podraževali, čim je v Evropi izbruhnila vojna.

Zapretje vseh visokih šol v češkoslovanskem protektoratu je imelo za posledico, da so tudi številni Slovaki ostali ostali brez tehničnih fakultet. Zagrebška univerza je dobila od jugoslovanskih študentov v Pragi in v Brnu mnogo prošnji, da bi smeli nadaljevati študije na zagrebškem vseučilišču in da bi se jim vsi semestri in izpiti čeških univerz priznali. Zagrebška univerza je sklenila sprejeti in priznati dosedanje izpise vsem tistim študentom, ki imajo maturo na srednje tehničnih šolah, pa bodo morali počakati, da se spremeni zakon, ki ne dovoljuje vstopa v naše univerze maturantom srednjih tehničnih šol. Prav tako je poslalo svoje prošnje 48 Slovkov, ki doma tehnične fakultete nimajo. Tudi te bo zagrebška univerza sprejela in jim priznala vse dosedanje semestre in položene izpise.

S »svinjsko nogo« je v Sunji na Hrvaškem neki neznanec raztrgal blagajno tvrde vrane in odnesel 71 jurjev. Zločinec se je bil nastanil v bližnjem hotelu in opazoval tvrdo. Ponoči je prevrnil zid v pisarno, nato pa narval blagajno. Odnesel je lep plen, toda če bi dan poprej izvršil zločin, bi dobil okrog 400 tisoč dinarjev. V hotel je prišel sredi noči in ga je natak videl, da je nosil težko nabasano aktovko, v kateri je nekaj zvenketalo. V svoji sobi si je obrisal roke od pepela, ki se nahajal v stenah velikih blagajn. Nato je zjutraj odšel in se odpeljal proti Zagrebu. Obleden je bil zelo elegantno. Policija meni, da je bil ta neznanec tudi izvršilec treh vlomov v blagajne v Karlovcu, Glini in Virginmostu.

Strogo kazni je prisodilo zagrebško sodišče veletrgovcu Vilimu Spitzerju, ki je kljub strogim prepovedim posebne zakonske uredbe povsaj namernim svojem najemniku ključavničarju Sliki. Povsaj mu je najemnino od 500 na 1200 dinarjev. Toda Slik ga je tožil in sodišče ga je obsodilo na 20 dni zaporu in na 2000 din denarne kazni, vse brezpogojno. Veletrgovec se je skušal zagovarjati s tem, da je prikazoval povišanje najemnine kot sredstvo, da bi Slik sam odpravil stanovanje in se izselil. Slik je imel mehanično delavnico in je po zatrtjevanju veletrgovca povzročal silen ropot na dvorišču. Da bi svoje razloge se podkrepil, je veletrgovec dejal, da je nameraval potem delavnico preurediti v zavetišče pred napadi iz zraka. Sodišče ni takih razlogov upoštevalo, temveč je veletrgovca zaslilo čisto po predpisih, da se bodo od tega primera tudi drugi podobni grešniki kaj naučili.

Neprijetno potovanje je doživel nek uradnik, ki se je v spremstvu mladega dekleta peljal iz Zagreba na izlet v Samobor. Mož je v vlaku zaspal in ko je prišel sprevodnik pregledovat vozovnice, je deklet brž potegnilo spremljevalcu listnico iz zepa in začelo po njej brskati. Tedaj se je spomnilo, da ima vozne karte v svoji torbici. Ko je sprevodnik odšel, je začela deklica preštevati spremljevalce denar. Brž je skrla dva stotaka v svojo torbico, pet sto dinarjev pa je vtaknila v nogavice. Njeno početje pa je opazovala nekna kmetica. Ko je prišla v Samobor, je povedala vse policiji. Mlada deklica je morala na preiskavo, toda tedaj je potegnila petstodinarski bankovec in ga pogoltnila. Policija je morala poklicati na pomoč zdravnika, da ji je izpral želodec in »rešil« denar. Potem so na policiji ugotovili, da je bila ta mlada »prijateljica« zelo slabo zapisana ptičica.

Odmev bohinske svatovske tragedije na sodišču

Sofer Skantar obsojen na 5 mesecev - Letos rekord v avtomobilskih procesih

Ljubljana, 21. decembra.

Ne mine teden, da ne bi na okrožnem sodišču v dvorani št. 79 obravnavali kazenske zadeve po znamenitem avtomobilskem paragrafu, ko sodijo malomarne in neprevidne voznike, kolesarje, motokliste in avtomobiliste, ker so zakrivali hude karambole, pri katerih so prišli potniki ob življenje ali bili hudo poškodovani. Letošnja kriminalna statistika bo zaznamovala do 150 takih kazenskih zadev. Najhujša avtomobilska nesreča letos je bila pač v Bohinju, ko je na nedeljo 17. septembra zdrvel čez leseni most pri Brodu avtomobil s potniki vred v Savo in pri kateri nesreči so 4 potniki utonili.

Na Jesenicah l. 1901. rojeni sofer Janko Skantar, stanujoč v Ribčevem lazu, je bil sedaj obtožen prestopka zoper varnost javnega prometa in življenja ljudi po §-u 205-2 k. z., da je omenjeni dan zaradi neprevidnosti in malomarnosti povzročil, da je peljal svate čez leseni most, da je avtomobil zavozil v desno lesno ograjo, jo podrli in da je nato avto zdrknil v Savo.

Na nedeljo 17. septembra je bilo ženitovanje pri posestniku Ravniku na Brodu pri Bohinjski Bistrici. Ravnikova hčerka Franca se je poročila s posestnikom Matijem Strgarjem iz Stare Fužine. Na ženitovanje je bil povabljen tudi Ivan Ravnik, stanujoč na Jesenicah, brat posestnika Ravnika. Svatje iz Jesenic so se proti večeru vračali iz Broda na bohinsko postajo. Peljal jih je sofer Skantar s svojim avtomobilom. Vozil je, da bi hitreje prispel na postajo, kamor se je svatom mudilo, po krajši poti čez leseni broski most. Ta most je bil zgrajen l. 1924. Sedaj je bil v slabem stanju. Na obeh koncih mosta sta bili nabiti svačilni tablici, da je dopustna čez most vožnja vozov s težo do 1000 kg. Sofer je s svojim avtomobilom večkrat popeljal čez ta most. Tudi domačini so vozili čez most les in drva v težni nad 1000 kg. Na mostu so bile položene prav debele deske, ki niso bile pribite.

V avtomobilu so se nahajali poleg soferja Janka Skantarja še Ivan Ravnik, njegova žena Angela Ravnikova, Ivan Ravnik ml., France Ravnik, Viktor Ravnik in Antonija Grumova. Most je bil nagnjen nekoliko na desno stran. Pnevmatika na desnem kolesu ni bila popolnoma napolnjena. Kolo je zdrknilo in avto je zavil v leseno ograjo. Strašen je bil prizor, ko je zdrknil avto z mostu v Savo, ki je tam precej globoka. Reševanje je bilo zelo težavno. V Savi so utonili: Angela Ravnikova, Viktor Ravnik, zaročenec Tonček Grumovec, Janez Ravnik ml. in France Ravnik. Zadnja dva sta bila sinova Ivana Ravnika. Ostali potniki so se v hudi borbi z valovi s težavo rešili. Gasilci v Boh. Bistrici in mnogi domačini so skoraj celo noč vodili reševalna dela, da bi potegnili avto na suho, da bi dobili utopljence, oba dečka so dobili še le drugi dan daleč od kraja nesreče ob bregu Save. Zalosten je bil ta dan za lepi Bohinj. Vse prebivalstvo je sočustvovalo z nesrečnim Ivanom Ravnikom, ki je izgubil dobro ženo in dva sinova.

Kazenski sodnik — poedinec dr. Julij Fellahar je včeraj sodil soferja Janka Skantarja in izrekel sodo. Obtoženec je v bistvu priznal dejanje, zanikal je glavno krivdo in se zagovarjal, da so nesreče krivi tudi drugi faktorji. Občina ni skrbela za most. Nekatere priče so izpovedale, da je bil most res v slabem stanju, kljub temu pa so čez njega vozili preko dopustne teže.

Državni tožilec je predlagal prav strogo kazen, ker je ta nesreča zahtevala kar 4 žrtve in je sofer ravnal zelo neprevidno in malomarno. Obramba je skušala obtoženca razbremeniti in krivdo zvrniti na druge osebe.

Sofer Janko Skantar je bil obsojen na 5 mesecev zaporu. Zasebni udeleženec Ivan Ravnik je

Športne vesti

»Planica se pripravlja na sezono. SK Ilirija je v Planici za letošnjo zimsko sezono pripravila nekaj novosti, ki bodo nedvomno še bolj pritegnile smučarje na skrajno severozapadno mejo.

Vpenjača v Planici! Prva v državi sploh, sicer skromna, ali vendar z električnim pogonom, bo v stanju v 2 minutah prepeljala 8 smučarjev od poti proti Tamarju na vrh velikega poboja pod Cipernikom, malo dalje od 40-metrse skakalnice. Poboje samo je kljub čistili in izravnavi ter bo s svojo višinsko razliko 90 m in daljavo 350 m lahko služilo za vezbanje, pa tudi kot izvrstno slalom-smučišče. Lahko dostopno, blizu vasi in domov ter z olajšanjem vzpenjanja, bo omogočilo marsikomu dobro izrabo nedelje ali praznika.

Prav posebne zasluge pa ima SK Ilirija na napravi novega smučišča, ki bo sposobno za tekme v smuku ali pa tudi za izletniško smučanje. V višini 1600 m, pod Mececnovcem, vrhom izza velike skakalnice, pričena 30—60 m široka izseka v gozdu, ves čas obrnjena proti severu in severozahodu, ki vodi skozi dolino Kamarice na Lome, prekrasne senožeti, ki zavzemajo dobro tretjino proge in se izteka ob žel. progi, le 5 minut oddaljeno od 65-metrse skakalnice. Smučišče je dolgo 3500 m in ima 600 m višinske razlike, zaradi severne lege bo imelo največkrat prišči, ki bo ležal na tej progi vse do maja meseca. Dostop na smučišče je ob veliki skakalnici, treba je čez vrh hriba, na katerem je skakalnica in tako za njim stoji Mececnovec. S smučišča je gotovo najlepši razgled, kar jih premoremo s tako lahkim in hitrim dostopom, divno vidiš Jalovec pred seboj, Mojstrovko, Skrlatico, Karavanke itd. Na progi je zgrajen preko Narodnega parka lesen most, 18 m dolg, 8 m visok in 5 m širok. Ravno ob mostu je na progi edina ravnica, vsa 150 m dolga. — Nad vasio so domačini pripravili novo smučišče na Rovtuh ter izboljšali sesto s Petelinke na Lomiču in z Lomičev v vas. — SK Ilirija bo imel v svojem domu pet tečajev za tekmovalce, ki jih ima prihranjen 90, med njimi skoraj 60 mladine. Od 6. jan. dalje pa bodo skoraj vsako nedeljo večje ali manjše tekme v Planici, osobito pomembne bodo 21. januarja, ko bo blagoslovitev in otvoritev novega smučišča ter mednarodna tekma pod imenom »Mececnov smuk«, od 2. do 3. februarja bo državno mladinsko prvenstvo, dne 8. marca državno prvenstvo v skokih in 10. marca skoki na veliki skakalnici.

Sestanek delegatov Mednarodne nogometne zveze. Danes je bil v Genovi sestanek FIFE pod predsedništvom Maura (Italija). Sestanku so prisostvovali dr. Bauwens (Nemčija), prof. Pelikan (Češko-moravski protektorat), dr. Andrejevič (Jugoslavija), Lotsi (Nizozemska) in Seldojers (Belgija). Na sestanku je bilo sklenjeno, da bo prihodnje svetovno prvenstvo v nogometu leta 1942 v Nemčiji. Ako to ne bi bilo mogoče, bodo tekme v eni izmed južnoameriških držav. Prihodnje zaslanje FIFE, ki bi moralo biti maja meseca 1940 v Luksemburgu je odloženo za avgust ali sept.

bil s svojimi odškodninskimi zahtevki zavrnjen na civilnopravno pot. Državni tožilec dr. Hinko Lučkovnik je prijavil takoj priziv zaradi prenizke odmerjene kazni.

Avtomobilska nesreča pri Pijavi gorici

Po avtomobilskem paragrafu sta bila včeraj sojena tudi posestnik France Virant in sofer tovrnega avtomobila Tone Drah. Na hudem ovinku in strmini pri Pijavi gorici je bila 15. julija t. l. nesreča, ki po naključju ni zahtevala žrtv. Posestnik Virant je vozil nepravilno po levi strani. Nasproti je privozil tovrni avto. Sofer se je skušal voziti, v katerega je bilo vpreženih par volov, izogniti, preveč je zavil v stran, tovrni avto se je prevrnil. Zaradi nepravilne in neprevidne vožnje sta bila obsojena: France Virant na 7 dni zaporu, sofer Tone Drah na 300 din denarne kazni, pogojno za 1 leto.

(V včerajšnjem poročilu o »bencinski« razpravi se morata začetnici obtoženca glasiti V. L. in ne V. B.)

Za božič -- Nova knjiga!

Vilko Fajdiga

Božji otroci

Cena vez. Din 24.—, nevez. Din 16.—

Naročite jo v Pisarni Marijinih družb

Ljubljana, Streliška 12./II. - Ljudski dom

Enotna cena din 7.- za petrolej

Belgrad, 21. dec. Zaradi težav, na katere je zadel uvoz tekočih goriv, se je v državi in v nekaterih krajih pojavilo pomanjkanje petroleja. To okoliščino so izkoristili prodajalci tega goriva za spekulativne namene, namreč za povišanje cen. Cene, po katerih so v zadnjem času v posameznih krajih prodajali petrolej, so pretirano visoke. Ni redek primer, da so liter petroleja prodajali po 20 din, ponekod pa celo dražje. Zaradi takšnega povišanja cen so prizadeli najbolj siromašni državljani in kmetovalci, ki so prisiljeni kupovati petrolej brez ozira na njegovo ceno, ker sicer ostanejo brez luči. Da bi se onemogočila ta spekulacija, je vlada naložila upravi državnih monopolov, naj prodajo petroleja organizira v vsej državi na ta način, da se bodo cene znižale in izenačile. V duhu navodil vlade je uprava državnih monopolov uredila to vprašanje tako, da je znižala cene petroleja in izenačila za vso državo. Cena je določena na 7 din za liter. Kdor bo dražje prodajal, bo najstrožje kaznovan po § 102 zakona o državnih monopolih. Prodajalci na drobno so dolžni tako prodajati petrolej od 22. t. m. po enakih cenah v vsej državi. Njihov bruto zaslužek bo znašal 0,85 din za kilogram petroleja. Tukaj je potrebno zlasti naglasiti, da bo kot prva neposredna posledica znižanja in izenačenja prodajnih cen petroleja prišlo do povečanja popraševanja. Če bi bile zaloge petroleja v naši državi zadostne, da bi pokrile to povečano popraševanje, potem ne bi bilo treba izdati nobenih ukrepov za odstranitev teh posledic. Toda če upoštevamo, da je razpoložljiva količina petroleja precej majhna in da je treba nove količine, ki se izvažajo iz tujine, plačevati s svobodnimi devizami, potem je nujno potrebno, da se taki pojavi onemogočijo. Prav tako je potrebno, da se izdajo ustrezni ukrepi, da bo od razpoložljive količine petroleja vsaka domačija, ki uporablja petrolej za razsvetljavo, dobila odgovarjajočo sorazmerno količino. Iz tega namena so bila izdana potrebna navodila finančnim oblastem in oblastem splošne uprave, naj strogo skrbijo in se brigajo za prodajo petroleja ter gledajo na ceno, po kateri se prodaja. Vsaka zloraba v tem pogledu, zlasti pa vsaka višja cena, bo najstrožje kaznovana. Za ta dejstva se mora brigati tudi kupec sam. Kupec mora uvideti, da se stori vse, kar je mogoče za zagotovitev rednega preskrbovanja in prav tako si morajo biti kupci v svesti, da je treba v današnjih razmerah štediti s porabo tistih potrebščin, ki jih moramo uvažati in plačevati s svobodnimi devizami, oziroma z zlatom. Kajti pametno štednjo z vsemi temi predmeti narekujejo interesi našega gospodarstva.

Vsaki slovenski družini radijski aparat

Maribor, 20. dec.

Pred nekaj časom se je pojavila v slovenskem časopisu pod zgornjim naslovom skromna želja, da bi bil sleherni slovenski družini potreben radijsprejemnik.

Vsak, kdor ima priliko potovati po naših lepih Slovenskih gorah, Haloza in drugih krajih, se bo lahko na svoje oči prepričal, kako je z našo slovensko radiofonijo. Na prste lahko preštejemo tiste srečne družine, ki se ponajša s tem, da poslušajo, kar njim novice prinašajo eterski valovi. Kaj je vzrok tej mizeriji? Sicer je nesposmetno o tem preveč govoriti, ker uradni »kime« že najde pota, da takoj v kati zatre sleherni željo, pa naj je ta še tako upravičena. Spodaj so navedene osnovne zahteve kot podlaga, kako se naj rešuje slovensko radiofonsko vprašanje. Ne sme se tu ravnati po kopitu, ki je običajno drugod. Malo dobre volje pristojnih oblasti (naših organizacij), gg. bivših in sedanjih ministrov ter raznih vplivnih oseb na pristojnih mestih, pa bodo naše slovenske družine v podeželju deležne tega, kar je od sedaj priznано samo nekaterim izvoljenecem.

Naše podeželje predlagaj: 1) carina na aparate, ki imajo manj ko 4 cevi in 60 wat. porabe toka, naj odpade; 2) mesečna taksa v znesku 25 din za aparate, ki jih imajo podeželske in revne družine po mestih, kakor tudi za detektorje, naj se zniža na najmanj 10 din; 3) gradnja reljne postaje v Mariboru se mora pospešiti. Jakost bodi mnogo večja kakor pa predvideva načrt. Upoštevajmo, da imajo naši sosedje ob mejah postaje z jakostjo 100 in še več kw. — Ovdle so vse ankete in debate, ki so zadnji čas tako moderne — interesi države in naroda zahtevajo takojšnjo rešitev. Po toči zviniti je prepoznol!

Naročajte Slovenski dom!

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometarsko stanje	Temperatura v °C		Vlaga v %	Veter (smernost in jakost)	Padavine	
		na senci	na soncu			m/m	vrsta
Ljubljana	767,4	3,0	0,2	53	SE, 5	0,2	dež
Maribor	770,0	-0,5	-3,0	70	4	0,0	sneg
Zagreb	760,0	2,0	0,0	80	10	0	—
Belgrad	761,7	7,0	1,0	90	8	N, 0	—
Sarajevo	750,9	9,0	1,0	90	10	0	—
Vis	758,8	11,0	4,0	30	10	NW, 0,6	dež
Split	755,5	14,0	6,0	80	10	NNE, 7,0	dež
Kumovo	754,1	17,0	6,0	90	8	0	2,0
Rab	758,4	11,0	7,0	90	10	ESE, 11,0	dež
Jugovzhod	757,0	15,0	9,0	80	10	SE, 6,0	dež

Vremenska napoved: precej jasno in hladno, v splošnem pa spremenljivo vreme.

Koledar

Danes, četrtek 21. decembra: Tomaž.

Petek, 22. decembra: Demetrij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Etsljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška cesta.

X. prosvetni večer bo v petek 22. dec. ob 8 v franciskanski dvorani. Na sporedu je predavanje o legi Slovenije in njenem pomenu za Evropo. Predaval bo g. prof. dr. Valter Bohinc. Slovenija leži na važnem križišču, kjer se srečajo trije svetovi: slovanski, germanski in romanski. Leži na razvodju med Črnim in Jadranskim morjem. Njena lega je važna za vsakega, ki potuje od severa proti jugu ali iz Podonavja v Gornjo italijansko nižino. Predavanje je brez dvoma času primerno in nad vse zanimivo. Opremljeno bo s skioptičnimi slikami. Ker je to zadnji večer pred prazniki in v letošnjem letu, zato pa posebno vabimo cenj. občinstvo, da se ga v čim večjem številu udeleži.

Božične razglednice: Groharjeve »Jaslice in sv. Trije kralji, ki jih je založil Prosvetna zveza v Ljubljani, so najlepše voščilo za praznike in Novo leto. Dobe se v vseh večjih trafikah in prodajalnah in pri Prosvetni zvezi v Ljubljani.

Danes 21. t. m. bo v franciskanski dvorani prvi nastopilo »Gledališče mladih« z Büchnerjevo tragedijo »Vojteke«.

Igro je režiral Zv. Sintič, abs. praškega konservatorija. V glavnih vlogah bodo nastopili Trečeva, Čepanova, Raztšen, Kovič, Blauč in drugi.

Vstopnice se dobe v predprodaji v franciskanski dvorani od 10 do 12 in od 13 do 18 in 1 uro pred predstavo.

Na splošno željo občinstva bo odprta razstava ženskih ročnih del na Državnem osrednjem zavodu za ženske domače obrti, Novi trg 4-I še v nedeljo, dne 24. decembra od 8. ure zjutraj do 17. ure zvečer.

OREHOVA JEDRCA

sortiran »evrojski med in medico dobite najceneje v MEDARNI, Ljubljana, Židovska ulica

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20:

21. decembra, četrtek: »Tri komedije«. Red. Četrtek.

22. decembra, petek: Zaprto.

23. decembra, sobota: »Velika skušnjava«. Izven. Ljudska predstava. Znižane cene.

24. decembra, nedelja ob 15: »Petrčkove poslednje sanje«. Mladinska predstava. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

25. decembra, ponedeljek ob 15: »Kozarec vodes«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20: »Striček Vanja«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera — Začetek ob 20:

21. decembra, četrtek: »Nižava«. Premijerna. Premijerski abonma.

22. decembra, petek: Zaprto.

23. decembra, sobota: »Nižava«. Red B.

24. decembra, nedelja ob 15: »Gorenjski slavček«. Izven. Znižane cene.

Ljubljanska drama pripravlja v režiji dr. B. Krefta Linhartovo Zupanovo Micko kot slavnostno predstavo v proslavo 150 letnice, kar je bila prvič igrana v Ljubljani. Na slavnostnem večeru bo sodeloval iz prijaznosti univ. prof. dr. Kidrič in celotni operni orkester. Proslava bo v četrtek 28. t. m. v drami.

D'Albertova »Nižava« se odlikuje tako po snovno zelo razgibanem dejanju, kakor po melodiozni, efektno napisani glasi in izvrstnem muzikalnem podčrtavanju oderskega dogajanja. Oblikovana je v tipičnem stilu italijanskega verizma ter je zavoljo svoje učinkovitosti ena izmed najpriljubnejših del svetovnega repertoarja. Našo uprizoritev sta pripravila kapelnik dr. Svara in režiser Emil Frelih, ki je obenem v tem svojstvu debutiral na našem odru. Nocojsnja premiera velja za premijerski abonma. V nedeljo ob 15 bo v operi »Gorenjski slavček« pri znižanih cenah. Opera pripravlja za prihodnje tedne na novo naštudirano Leharjevo opereto »Frasquito« z Gungjenčevim v naslovni vlogi in s sodelovanjem Franca, Modesta Sancia, Pečka, Zupana in Barbičeve. Takoj po novem letu pa bo prišla na oder Dvorakova »Rusalka« s Heybalovo, Bašičevo, Kogejco, Franclo in Lupšo v glavnih partijah. Obe deli bo dirigiral Niko Stritof. »Frasquito« bo zrežiral inž. P. Golovin. »Rusalko« pa šef-režiser C. Debevec.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 21. dec., ob 20: »Lepa Vida«.

22. dec., petek: Zaprto.

Sobota, 23. dec.: Zaprto.

Zadnja predstava opere »Lepa Vida« bo ta četrtek, 21. t. m. Na vrsto pride red C. Ker je s tem izčrpan red tudi za ostale abonmane in se »Lepa Vida« zaradi velikih režijskih stroškov že s četrtekovo predstavo poslovi od repertoarja, je pričakovati, da si to narodno pero, delo slovenskega skladatelja, vsaj pri tej priliki ogledajo vsi tisti — zlasti naši razumniki — ki je še niso videli.

Nad četrtno vseh ladij na svetu - angleških

Angleško trgovsko brodovje lahko mirno gleda v bodočnost

Angleška trgovska mornarica ima za seboj, lahko rečemo res veliko preteklost. In ta preteklost je tudi v veliki meri tisto, kar daje današnjim angleškim mornarjem vedno novega pomena. Angleži so na svoje slavne pomorščake tudi lahko ponosni.

Anglijska mornarica je prevzela na svetu vodilno vlogo zaradi raznih prednosti, ki jih druge države nimajo. Sem spada predvsem njena otočna lega ob robu evropske celine in ob pomorski cesti v Ameriko, njen vodilni položaj v svetovni trgovini, enak njen pomen v osrčju velikega imperija, kakor pomeni srce v človeškem telesu, in drugo. Nad četrtno vseh ladij na svetu danes plove pod angleško zastavo. Trgovske ladje Anglije in angleških dominionov, ki se sami upravljajo — Kanada, Nova Zelandija, Avstralska zvezna država in Južno afriška zveza — imajo približno 21.000.000 ton nosilnosti. Daleč za njimi sledi za njo največja trgovska brodovja na svetu, kakor ameriško (12.000.000 ton) in japonsko brodovje (5.000.000 ton).

Tekma z drugimi jo je si, a no izboljšala

Svojo veliko premoč je angleško trgovsko brodovje doseglo razmeroma pozno, takorekoč v novemem času. Še v poznem srednjem veku so v tem prednjačili Italijani. Tudi njihovi mornarji so znani po svoji izredni drznosti. V 16. stoletju je ustanovil kralj Henrik VIII. kraljevsko brodovje kot posebni del pomorske obrambne sile. Do tedaj so angleške trgovske ladje služile tudi kot bojne brodovje. Odslej pa je bilo trgovsko brodovje v vojnem času kot pomožno brodovje, ki se je bavilo s prevažanjem vojakov, vojnega materiala in hrane. V 17. stoletju pa so Angleži dobili svojega nevarnega in uspešnega tekmeca v Holandcih. Ta tekma pa je na drugi strani imela tudi dobro stran. Bila je za angleške mornarje in tudi za višje odločujoče kroge sijajna šola.

Preobrat zaradi parnega stroja

Močno se je uveljavilo angleško trgovsko brodovje konec 18. stoletja, začasa revolucije v industriji in začasa vojne s Francijo. Odločilni korak naprej pa je naredilo tedaj, ko so izumili parni stroj. Organizatorični napredek je podpiral tehnični. Že od leta 1760 so vse ladje vpisali v registre, kar je služilo trgovcem in pomorskim zavarovalnim družbam za podlago pri njihovih trgovskih poslih. Trgovski magnati so se zbirali k posvetovanjem v londonski kavarni Edwarda Lloydja. Tu je bila ustanovljena tudi pomorska zavarovalna družba istega imena. Oni sami, kakor tudi Lloydovi ladijski registri so postali znani po vsem svetu.

Doba parnikov se je začela s prvim rednim in uspešnim ladijskim prometom na določenih progah. To službo je prevzel parnik »Charlotte Dundas« leta 1802 in sicer na prekopu Forth-Clyde na Škotskem.

Prednosti Anglije

Od tega časa dalje so postale Združene ameriške države hud tekmec Anglije na polju pomorstva. V tej tekmi pa je Anglija do danes ohranila vse prednosti. Njena zemljepisna lega po svoji ugodnosti nima primere na svetu. Daleje ima prednost v kapitalu, v svojem premočju in končno tudi v tem, da njen pomorski naraščaj prihaja neprestano iz visoke šole med ribiče. Vse to je bilo vzrok, da je bilo angleško trgovsko brodovje leta 1914, ko se je začela svetovna vojna, v vodstvu skoro ob vseh pomorskih cestah.

Težke preizkušnje med svetovno vojno

Svetovna vojna je zastavila britskemu trgovskemu brodovju važne naloge. Ni bila njegova naloga samo izvažanje in uvažanje blaga, prevažanje vojaških oddelkov, pač pa je moralo to brodovje pripeljati v tem času tudi 48 milj. ton premoga, 50 milj. ton vojnega materiala in municije in približno 1 milijon ameriških vojakov. 38 odstotkov trgovskega brodovja Velike Britanije je bilo neposredno v službi suhozemske vojske in vojne mornarice. Izgube, ki so jih trgovskemu brodovju zadale nemške podmornice v svetovni vojni, so bile velike. Leta 1917 so Angleži uvedli tako imenovani »sistem spremstva« pri plovbi. Kljub velikanskim izgubam v svetovni vojni (približno

7.000.000 ton) in kljub hudi gospodarski krizi v povojnem času, je skupna nosilnost angleškega trgovskega brodovja danes še skoro dosegla prav tisto številko, kot jo je imela tik pred vojno, leta 1914.

Leta 1935 se je angleška vlada odločila uvesti poseben davek v korist pomorstva, ker so isto storile tudi druge pomorske države. Novi dohodki v obliki davka so prinesli tej panogi angleškega pomorstva spet lepše čase. Kljub hudi tekmi je angleško trgovsko brodovje opravljalo skoro ves angleški uvoz in izvoz med deželami britanskega imperija, čeprav, praktično vzeto, ni uživalo pred drugimi zastavami nobene posebne prednosti pri plovbi.

Ladje - tanki

Nova velika sprememba je nastopila v angleškem trgovskem brodovju v najnovemem času, ko so začeli izdelovati posebne vrste tovarne ladje, namenjene le za prevažanje tekočin, kakor na primer bencina in podobno. To so tako imenovane ladje — tanki. Takšne so začeli graditi v večjem številu predvsem zaradi tega, ker se je povsod pojavljala vedno hujša potreba po raznih zemeljskih oljih. Tre-

Protiletalska ladja - novo orožje

Pomen tega novega orožja bomo mogli oceniti tudi šele tedaj, ko bo praktično uvedeno

V današnji vojni je razmerje na morju med Anglijo in Nemčijo sledeče: Anglija ima 14 bojnih ladij, Nemčija 5; težkih križark 15, Nemčija nobene; ostalih križark ima Anglija 50, tretji rajh 6; nosilcev letal 6, a Nemci nobenega. Torpednih rušilcev ima Vel. Britanija okrog 200 (vštete so tudi torpedovke) nasproti 22 nemških. Premoč Anglije je ogromna, edino v podmornicah, malih motornih torpedovkah in bojnih čolnih stoji Nemčija pred očitnim kraljestvom.

O protiletalskih ladjah dozdaj še nismo slišali dosti, vendar bodo te ladje igrale veliko vlogo za Anglijo in Francijo proti zelo močni nemški oborožitvi v zraku. Anglija ima že nekaj takih ladij (»Cowerter« in »Karley«), večje število pa jih je v gradnji, prav tako tudi v Franciji.

Vendar niso protiletalske ladje nobena teoretična novost. Načrte tega obrambnega sredstva so imeli že davno pred začetkom vojne, ni pa se še pokazala nujnost, da bi ga realizirali. V Severnem morju bodo te ladje igrale vsekakor zelo važno vlogo, zato hočemo čitatelje seznaniti z glavnimi potezami te ladje.

Protiletalske ladje niso velike

Ladja te vrste mora predstavljati čim manjši cilj sovražnim letalom in podmornicam. Poleg tega

ba je bilo zato poskrbeti tudi za pripravno prevozno sredstvo. Anglija ima danes petkrat toliko nad tisočtonskih ladij — tankov kot katera koli druga evropska država, razen Norveške. Nekaka revolucija je v pomorstvu nastala tudi tedaj, ko so začeli uporabljati kot pogonsko silo namesto premoga zemeljska olja. Motorne ladje, ki jih žene bencin, imajo kot poseben tip ladij danes v Angliji veliko prednost pred parniki v pravem pomenu besede. Zato so v zadnjem času postali posebno pomembni tudi poskusi utekočinjenja premoških snovi.

Zakaj se ni treba bati bodočnosti

Čeprav je moralo angleško trgovsko brodovje od leta 1914 premagati marsikatero težavo, spriču njegove obnovljene moči in moderne izpopolnitve, kakor tudi zaradi zboljšanja organizacije vsega pomorstva in kar je s tem v zvezi, lahko čisto mirno gleda v bodočnost. Razen tega so mu v dobro tudi dragocene skušnje, ki si jih je pridobilo v svetovni vojni in tudi pozneje. »Sistem spremstva« je bil v sedanjih vojni uveden že takoj v začetku, v svetovni vojni pa šele na koncu. Tako je bilo v sedanjih vojni potopljenih razmeroma malo številnih ladij, ki so plule v spremstvu bojnih tovarišic. Angleške trgovske ladje so zdaj razen tega zdaj tudi oborožili, da se lahko tudi same branijo, če bi jih sovražnik napadel.

Posadka nemškega letala vrste »Messerschmidt« se zalaga s potrebno municijo.

Ena sama takšna ladja bi se morala bojevati s 60—70 letali

Osamljena protiletalska ladja mora vedno računati na napad večjega števila sovražnih bombnikov. Postavimo, da bi protiletalsko ladjo napadlo večkrat zaporedoma po 15 do 20 letal. Za uspešno obrambo proti takim napadom so potrebne 4 protiletalske baterije, ki morejo streljati neodvisno ena od druge. Vsak top bi moral imeti kaliber najmanj 90 do 100 mm in izstreliti vsaj 12 strelcev v minuti.

Če bi pa sovražni bombniki napadli v večjem številu (50—70) in bi bile eskadrile v medsebojnem časovnem presledku 45 sekund, bi postal položaj protiletalske ladje košljiv.

Vendar moderni protiletalski trpovi zadevajo razmeroma točno. Če pomislimo, da mora topničar izračunati (v času, ki ni omembe vredni) brzino letala, višino in brzino izstrelka, moremo reči, da je tovrstni top silno izpopolnjen. Izstrelke pa deluje tako: v določeni višini (tudi če ne zadene cilja) se letalo razleti in uniči, tudi če leti do 150 m daleč od eksplozije. Izvzeta so seveda težka oklepa (tudi 10 do 15 tonska) letala, ki jih more izstrelki poskodovali le, če se razleti v neposredni njegovi bližini.

Pripomniti moramo, da so gornji podatki o tem novem orožju v današnji vojni prav za prav le domneve in da bomo mogli oceniti pravo vrednost protiletalskih ladij šele tedaj, ko bodo stopile v svojo službo.

Radio

Program Radio Ljubljana

Cetrtek, 21. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Valčkov kralji (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Operni trio — 14 Poročila — 18 Pester spored Radijskega orkestra — 18.40 Slovenska za Slovence (dr. B. Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Tolovadne predavanje — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Dvo-spevi in samospevi starih klasičnih mojstrov (orgle, violončelo in dve gosli. Sodelujejo: Tončka Suštar, Maroltova, Marija Tutta, prof. M. Tome) — 21 Reprodukcijski koncert simfon. glasbe — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V odhidi igra Radijski orkester.

Petek, 22. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Solaka ura: Božič slovenskega kmeta. Predavanje z glasbenimi vložki (V. Pirnat) — 12 Naši zbori (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Poročila — 18 Zenska ura: Božični prazniki (C. Vrančič) — 18.20 Božične misli (plošče) — 18.40 Francosčina (dr. St. Lehen) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Reška in zaderska resolucija (Vojislav Radovanović, Zgb) — 19.40 Objave — 19.50 Fotografška kamera in lepota Slovenije (Oskar Kocijančič) — 20 Za krajšo (plošče) — 20.30 Schubert: Masa v G-duru za zbor in orkester. Izvaja Sattnerjev zbor in Radijski orkester, dir. D. M. Sijance — 21.30 Solistične točke (plošče) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Trio (J. Gregore, klarinet, V. Suštar - viola, H. Svetel - klavir).

Naročajte Slovenski dom!

A. G. Barrill

DVE BEATRICI

»Prav rad vam ustrezem, gospa.«
»Rada bi pisala don Cristovalu. Če odide, naj sprejme še zadnji pozdrav od uboge Bovadille.«

»Pišite gospa. Iz erca rad ponesem vaše pismo prijatelju.«
»Hvala vam, don Alonzo.«
Po teh besedah je Beatrice de Bovadilla sedla k mizi in s tresočo roko pisala don Cristovalu:

»Najin prijatelj mi je poročal, kakšna je Vaša usoda, ker se niste hoteli ponižati. Storit, kar vam narekuje srce in čast. Neke ste na mojo prošnjo odklonili vabilo portugalskega, francoskega in angleškega kralja. Sedaj ste prosti. Pojdite; želim vam vso srečo in elavo, katere ste vredni in ki vam je zagotovljena. Dokazati vam hočem, kaj mislim o Vas in kaj za Vas čutim s tem, da se ne ganem iz te hiše, ki bo tudi moj grob, če bo treba. Moje srce je Vaše; Vaša čast je moja.«

Podala je pismo vitezu.
»Prosim vas,« mu je dejala, »izročite ta list don Cristovalu. Solza mi je padla nanj in razmazala črnilo, a nič ne de.«

Don Alonzo je vzela pismo in ga hotel zapečati z voskom, ki je ležal na mizi.

»Ne, ni treba,« mu je dejal Beatrice. »Hočem, da ga tudi vi prečitate.«

»Zakaj?«

»Ker... nimam skrivnosti za vas, don Alonzo. Čitajte!«

Vitez jo je ubogal. Ko je pismo prečital, ga je skrbno spravil in prijel markizo za roko.

»Beatrice de Bovadilla,« ji je rekel, »pravi angel ste. Ni mi žal, da sem prišel k vam, da sem vam le mogel to povedati.«

Pol ure pozneje se je don Alonzo de Quintanilla že odpravil s svojim spremetvom za pot. Ni se mu bilo treba več bati, da se sreča z don Juanom. Markiz je gotovo potoval z vso naglico, kakor poprej. Quintanilla pa se ni mudilo. Nesel je sicer prijatelju pismo, a nobene druge tolažbe in nobenega upanja.

Toda ali res ni bilo nobenega upanja več? Ali ni izvedel nekaj važnega? Kraljica Izabela je poslala markiza de Moya v Seviljo. Prošla je Beatrice, naj se vrne in naj prepriča don Cristovala, da

se odpove naslovu, katerega bi mu ona sicer rada dala, o katerem pa njen kraljevski soprog ni hotel ničesar slišati. Kraljica Izabela torej ni hotela, da bi mornar iz Genove zapustil Španijo. Če je torej kraljici bilo žal, da odide, ni bilo izgubljeno zadnje upanje. Se bi bilo mogoče kaj ukreniti. Quintanilla je vso pot premišljeval, a bil je preveč utrujen in ni mogel najti nobenega izhoda.

XVIII. poglavje.

Don Cristoval je čakal. Ko se je vrnil Quintanilla, ga je prevzel isti občutek, kot prevzame jetnika, ko ga izpuste na evobodo.

»Končno sem vas le dočkal!« je vzklilnil.

»Da, končno,« je odvrnil Quintanilla. »Ali ni bilo nikogar tu, odkar sem odšel?«

»Prišla sta Medina Celi in don Louis Santangel.«

»A z dvora?«

»Oh, z dvora ni prišel nihče. In kdo naj bi prišel? Koga ste pričakovali?«

»Prav imate,« je dejal Quintanilla in se vrnil na stol. »Nima pomena, da bi si delali utvare. Tudi jaz nisem imel sreče.«

»Zakaj pravite tako? Kaj ste hoteli storiti?«

»Skoraj bi bilo bolje, da bi o tem sploh ne govorili. Ali uganete, kje sem bil? Bil sem v Sevilji.«

»Ah!« je kričnil don Cristoval in skočil k prijatelju. »Ali ste jo videli?«

»Koga naj bi videl?«

»Njo... njo vendar! Saj dobro veste, don Alonzo, koga mislim. Ne mučite me!«

»Glejte ga, velikega odkritelja! Mesto da bi me vprašal, kakšen je izid mojega truda, me vprašuje, če sem jo videl. Trudim se, da bi kljub vsemu našel pot do odkritja Zahodne Indije, a on se za to niti ne zmeni!«

»Ničesar ne pričakujem več od Španije,« ga je prekinil don Cristoval.

»Imate prav. Vendar pa, ako hočete biti pravični, morate priznati, da imate v tej nesrečni deželi vendar nekaj iskrenih in zvestih prijateljev.«

Don Cristoval se je približal staremu vitezu in ga hotel objeti.

»Počasi!« je vzklilnil Quintanilla. »Pravite, da mi ne zmečkate nekega lista, katerega sem dobil za vas.«

»Liet? Zame? Od koga?«

»Naj vam pismo samo pove,« mu je odvrnil don Alonzo in izvelkel list, katerega mu je izročila Beatrice.

Don Cristoval je pograbil pismo, ga razgrnil in čital. Prečital ga je večkrat, s solzami v očeh.

Čez nekaj časa ga je Quintanilla vprašal:

»Ali ste videli madež?«

»Kakšen madež?«

»Ne vem. Nekje mora biti črnilo razmazano.«

»Rea. Ali je bil papir moker?«

»Menda. Solza je kanila nanj.«

Don Cristoval je ginjen strmел v pismo, kjer so se poznali sledovi markizinih solz.

»Zakaj ga ne poljubite?« je vprašal don Alonzo. »Ali se smujete mene? Ali pa vam mogoče ni mar zanj?«

Don Cristoval se ni mogel več premagovati. Začel je poljubovati pismo in sledovi njegovih solz so se združili z onimi, ki so jih pustile markizine.

»Zdaj se vam otročji, kaj-ne? Ne morem več skrivati svojih čustev. Dobro veste, don Alonzo, da je moja ljubezen čista in prepričan sem, da v tej ljubezni ni nobene krivde. Odšel bom odločno za vedno; njen pozdrav pa mi bo sladka tolažba za vse, kar sem moral tu pretrpeti.«

»Kdaj odidete?« ga je po dolgem molku vprašal don Alonzo.

»Če mi dovolite, še danes.«

»Ne danes; prosim vas, počakajte vsaj do jutri. Ne da bi vas hotel še zadrževati. Ravno nasprotno. Odobravam vašo odločitev in zagotavljam vas, da bi na vašem mestu ravnal prav tako. Toda ali bi vas ne veselilo videti še enkrat vaše prijateljke, ki vas tako iskreno ljubi? Santangel vam je prav tako zvest, kot jaz. Tudi Medina Sidonia vas ceni in se je že večkrat zavzel za vas.«

»Prav govorite, prijatelj. Trpljenje me ne sme napraviti nehvaležnega. Počakal bom torej do jutri.«

Zadnji večer, ga je don Cristoval prebil v Granadi, v gostoljubni Quintanillovi hiši, je bil zelo žalosten zanj in za maloštevilne, a iskrene prijatelje, katere si je pridobil s svojo genialnostjo in plemenitostjo. Poslovili so se s solznimi očmi. Prividili so se ti vitezi don Cristovalove družbe; nič manj kot on niso bili navdušeni za njegove načrte. Zal jim je bilo, da jih njihov prijatelj ne more ureinčiti v korist Španije. Vedeli so za vabila, ki so mu jih poslali drugi vladarji in prepirani so bili, da nobeden izmed njih ne bo tako ozko-srčen, kot kralj Ferdinand.